

BERMBEHEERSPLAN 2021 - 2025

HOOGSTRATEN

INHOUD

Wetgevend kader

1. Bermbesluit
2. Bermbeheerplan

Historiek bermbeheer in Hoogstraten

1. Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan
2. Periode 1997 - 2000
3. Periode 2001 - 2020

Plan Pimpernel

1. Beschrijving
2. Inventarisatie

Maaibeheer

1. Beheertype Plan Pimpernel
2. Beheertype buitengebied
3. Beheertype najaarsmaaibeurt
4. Uitvoering maaibeheer

Maaiplan

WETGEVEND KADER

1. Bermbesluit

Het **Bermbesluit** (BVR 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen) is van toepassing op de bermen gelegen langs wegen, waterlopen en spoorwegen, in zoverre zij beheerd worden door publiekrechtelijke rechtspersonen.

Het Bermbesluit bepaalt dat bermen niet vóór 15 juni gemaaid mogen worden. Een eventuele tweede maaibeurt mag slechts uitgevoerd worden na 15 september. Het maaisel dient verwijderd te worden binnen de tien dagen na het maaien.

In de **Omzendbrief** van 4 juni 1987 wordt gespecificeerd dat het Besluit enkel van toepassing is op bermen gelegen in de landelijke ruimte, met uitsluiting van de gesloten bebouwing. Ook het maaien van wegranden en het vrijhouden van verkeers- en signalisatieborden kan o.w.v. de verkeersveiligheid buiten de vastgestelde data gebeuren.

2. Bermbeheerplan

Een bermbeheerplan is een aanvraag om af te wijken van het Bermbesluit. Een afwijking van het bermbesluit wordt vooral gevraagd om af te wijken van de opgelegde maaidata. Daarnaast wordt soms ook een afwijking gevraagd op het verplicht verwijderen van het maaisel. Het ANB kan via een besluit van de adjunct-directeur AVES deze afwijking toestaan.

Het bermbeheerplan heeft tot doel om voor bepaalde waardevolle en te beschermen vegetaties in bermen, via aangepaste maaidata, tot een betere natuurkwaliteit te komen.

HISTORIEK BERMBEHEER IN HOOGSTRATEN

1. Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan

Het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP) dateert van 1996 en deelt het volgende mee met betrekking tot het bermbeheer:

“ Het bermbeheer wordt voor het grootste deel door de gemeente zelf uitgevoerd. Hierbij wordt er met een klepelmaaier gemaaid zonder dat het maaisel verzameld wordt. Via een project met de lokale natuurverenigingen werd er vroeger in bepaalde gebieden gemaaid volgens het besluit. Dit project bestaat op dit ogenblik niet meer. Sommige bermen worden geherprofileerd, ten nadele van allerhande opkomende struiken. ”

In de natuurbeleidsnota en het actieplan, goedgekeurd in de gemeenteraad d.d. 28 oktober 1996, verbonden aan het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan is eveneens een beheersadvies wegbermvegetaties opgenomen. Hierbij wordt als grootste knelpunt met betrekking tot de uitvoering van het Bermbesluit de hoeveelheid bermen binnen het landelijk gebied aangehaald, namelijk 450 km, de gemeente beschikt hiertoe over een te klein personeelsbestand. Als gevolg hiervan wordt er enkel gemaaid en niet afgevoerd, wat op termijn enkel leidt tot verdere verruiging van de bermen.

2. Periode 1997 - 2000

In 1997 werd met de GNOP-commissie het bermbeheer opnieuw bekeken. In dit kader werden een aantal bermen als ecologisch waardevol aangeduid. Deze waardevolle bermen werden vanaf 1998 beheerd volgens het bermbesluit van 27 juni 1984, voor de andere bermen uit de gemeente werd een afwijking aangevraagd. De afwijking werd bekomen tot 2000.

In 1999 brachten de plaatselijke natuurverenigingen het “Plan Pimpernel” uit. Een natuurontwikkelingsplan van grensoverschrijdend belang, dat helemaal in het kader staat van de Grote Pimpernel en de daaraan verbonden fauna. Binnen het kader van het Plan Pimpernel werd het wegbermbeheer van de gemeente aangepast. Er werd een bijkomende afwijking bekomen voor het jaar 2000.

3. Periode 2001 - 2020

In de periode van 2001 tot 2020 werd steeds gemaaid volgens de bepalingen van het geldende bermbeheerplan. Er volgden 4 bermbeheerplannen elkaar op.

De volledige gemeente werd hierbij ingedeeld in een aantal beheerszones, waarbij een ander bermbeheer van toepassing was. De beheerszones werden afgebakend op basis van de geografische ligging, zodat een logisch werkbaar kader bekomen werd.

In de beheerszone Plan Pimpernel werd een vervroegde eerste maaibeurt uitgevoerd met het oog op het behoud van de Grote Pimpernel. Door een vervroegde eerste maaibeurt kan de plant voldoende tijd krijgen om volledig uit te groeien en tot zaadsetting te komen.

Voor een aantal andere beheerzones werd een afwijking bekomen om het bermmaaisel verplicht af te voeren. Doordat de bermen die wel volgens het bermbesluit gemaaid werden in de loop van de jaren verschaalden, daalde de verwerkingskost van het maaisel.

Dit maakte het mogelijk om na 5 jaar, bij de opmaak van een nieuw bermbeheerplan telkens een beheerzone meer ecologisch te gaan beheren volgens de bepalingen van het bermbesluit.

Sinds 2019 werden de bermen die gemaaid werden door de eigen gemeentediensten mee opgenomen in het lastenboek van de aanbesteding. De tractor die voor het bermmaaien gebruikt werd kon niet langer een ononderbroken uitvoering garanderen. Bovendien werden nog slechts 2 beheerzones in eigen beheer gemaaid, waardoor naar alle waarschijnlijkheid vanaf 2021 bij de opmaak van een nieuw beheerplan sowieso tot een volledige toepassing van het bermbesluit op alle bermen in het buitengebied zou overgegaan worden.

PLAN PIMPERNEL

1. beschrijving:

In 1999 bracht de plantenwerkgroep van Natuurpunt Markvallei het “Plan Pimpernel” uit. Een natuurontwikkelingsplan van grensoverschrijdend belang, dat helemaal in het kader staat van de Grote pimpernel en de daaraan verbonden fauna.

Het Plan Pimpernel zette het stadsbestuur ertoe aan om bij het bermbeheer specifieke aanpassingen door te voeren met het oog op de bescherming van de Grote Pimpernel. Intussen wordt reeds 20 jaar een aangepast maaibeleid toegepast.

Binnen de speciale beschermingszone “BE2100020 - Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop”, welke zich over meerdere gebieden in Hoogstraten uitstrekt, wordt het te beschermen habitatype “Glanshaver- en Grote vossenstaartgraslanden (6510)” aangeduid. De Grote Pimpernel krijgt hierbij een uitdrukkelijke vermelding als kenmerkende én zeldzame plantensoort.

2. Inventarisatie:

Bij de opmaak van de voorbije bermbeheerplannen werd een inventarisatie gehouden van de vegetatie van alle wegbermen volgens een vastgelegd vegetatieopnameformulier. De resultaten van deze inventarisatie toonden de verschraling van de bermen aan ten gevolge van het toegepaste maaibeheer. Daarnaast bepaalden de gegevens mee welke zone zou toegevoegd worden aan het ecologisch beheer.

Intussen worden sinds 2 jaar alle bermen gemaaid met afvoer van het maaisel. Het is dus niet langer noodzakelijk om de meest waardevolle bermen te kunnen aanduiden in functie van het toegepaste maaibeheer. Daarnaast werden de resultaten van het beheer reeds voldoende aangetoond tijdens de voorbije jaren. Voor de opmaak van dit beheerplan werd daarom een volledige gebiedsdekkende inventarisatie van alle bermen niet langer nodig geacht.

Voor het aanduiden van de bermen welke beheerd worden in functie van de Grote Pimpernel is het uiteraard wel van belang om de groeiplaatsen van de plant te kennen. Er werd daarom wel een inventarisatie uitgevoerd specifiek gericht op het voorkomen van de Grote Pimpernel.

MAAIBEHEER

1. Beheertype Plan Pimpernel:

MAAIPERIODE 1:	15/05 tot 1/06
MAAIPERIODE 2:	15/09 tot 15/10
MAAISEL:	Afvoer van het maaisel, verwerking in composteringsinstallatie
DOELSTELLING:	Vervroegde eerste maaiperiode om de Grote Pimpernel tot bloei en zaadzetting te laten komen voor de tweede maaiperiode

Deze beheerwijze is in 2000 ontwikkeld met het oog op het behoud en het versterken van de aanwezigheid van Grote Pimpernel in de bermen in de Markvallei. Als basis werd hiervoor het Plan Pimpernel gehanteerd.

De berminventarisaties tonen aan dat de groeiplaatsen met dit beheer behouden blijven.

BIJZONDERHEDEN:

- de slootkanten langs Meerleseweg worden éénmaal per jaar gemaaid na 15 september. Grote Pimpernel heeft een lichte voorkeur voor vochtige grond. Slootkanten zijn daarom een uitermate geschikt biotoop, zeker voor de kieming van de zaden.
- langsheen het fietspad van de Mark wordt er omwille van toeristisch-recreatieve redenen voor gekozen om gedurende het hele jaar de vegetatiehoogte van de eerste meter langsheen het fietspad te beperken. Het maaibeheer langs het fietspad wordt uitgevoerd door de MiNa-werkers.

2. Beheertype buitengebied

MAAIPERIODE 1:	15/06 tot 1/07
MAAIPERIODE 2:	15/09 tot 15/10
MAAISEL:	Afvoer van het maaisel, verwerking in composteringsinstallatie
DOELSTELLING:	Beperken van de voedselrijkheid van de berm door tweemaal per jaar te maaien met afvoer van het maaisel

Deze bermen worden gemaaid volgens de bepalingen van het bermdecreet.

De straten in dit beheertype hebben een ecologische waarde en potentie als waardevolle corridor in het buitengebied. De meeste bermen hebben door het volgehouden beheer een kruidenrijk karakter. Meerdere bermen hebben een botanische meerwaarde door het voorkomen van o.a. struikheide, zandblauwtje,...

BIJZONDERHEDEN:

- In Wortel Kolonie worden een aantal bermen beheerd met een schaapskudde. Indien het project in de loop van het bermbeheerplan stopgezet wordt, zullen de bermen opgenomen worden in het maaibeheer.
- Een aantal oude voetwegen en kerkwegels worden gemaaid door de Mina-werkers. Het maaisel wordt ook hier verwijderd. De paden zijn te smal om machinaal gemaaid te worden.
- Langs verschillende wegbermen zijn er houtkanten of gemengde hagen aanwezig. Alle houtkanten worden onderhouden door MiNa-werkers. Houtkanten worden periodiek teruggezet. Eventuele overhangende takken aan de straatzijde worden omwille van verkeersveiligheid gekapt. Geschoren hagen worden jaarlijks machinaal gesnoeid. Hun hoogte blijft beperkt in functie van het ruimen van de achterliggende grachten. Door het jaarlijks snoeien wordt een dichte haag bekomen met veel schuilmogelijkheden voor vogels.

3. Beheertype najaarsmaaibeurt

MAAIPERIODE 1:	15/09 tot 15/10
MAAISEL:	Afvoer van het maaisel, verwerking in composteringsinstallatie
DOELSTELLING:	Behouden van de huidige toestand van de bermen. De bermen zijn op dit ogenblik kruidenrijk en voedselarm tot normaal voedselrijk. Beschermen van de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups.

Voor de wegbermen van dit beheertype wordt gestreefd naar een bloemrijke berm.

Er wordt een uitdrukkelijke keuze gemaakt voor dit type beheer in bermen onder Zomereiken. De natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups zoals sluipwespen, sluipvliegen, kevers... houden zich op in de kruidenrijke bermen. Door de bermen in juni te maaien wordt het leefgebied van de natuurlijke vijanden minder interessant en wordt ook een gedeelte van de insecten opgezogen bij het opzuigen van het maaisel. Dit net in de periode dat de eikenprocessierupsen volwassen zijn en in hun meest hinderlijke stadium verkeren.

Volgende kaart geeft een overzicht van de Zomereiken in het openbaar groen:

BIJZONDERHEDEN:

- Op Gouverneursbossen bevindt zich een uiterst waardevolle berm met een schrale vegetatie met o.a. blauwe knoop, heiderelicten, gaspeldoorn, brem... Deze berm wordt beheerd door de Mina-werkers teneinde zo weinig mogelijk schade aan de berm te berokkenen.

4. Uitvoering maaibeheer

Voor de uitvoering van de maaierwerken wordt vanaf dit beheerplan gekozen voor de inzet van een ecologische maaier. De werking van de ecologische maaier is gebaseerd op het principe van een cirkelmaaier. De maaier is voorzien van maaitrommels met horizontale draaiende messen.

Dit specifieke type maaier heeft bijna geen zuigkracht op de bodem waardoor zaden en de aanwezige fauna niet opgezogen worden met het maaisel. Ze blijven in de berm aanwezig wat een gunstige invloed heeft op de biodiversiteit in de berm.

Tenslotte heeft een ecologische maaier een lagere vermogensbehoefte. Naast de ecologische winst kan er dus ook brandstof gespaard worden, wat een bijkomende milieuwinst betekent.

MAAIPLAN

MAAIPLAN 2021 – 2025

Alle maaierwerken moeten uitgevoerd worden met een ecologische maaier.

15/05	1/06	15/06	1/07

15/09	15/10

- Houkkanten en hagen
- Wildspiegels
- - - Uitvoering Mina-werkers & schapenproject